

Становище

от проф. д-р Мария Димитрова Стойчева

върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.3. Политически науки (Публични и социални политики), ДВ бр. 54 от 29.06.2021 г. за нуждите на Философски факултет, катедра „Публична администрация“ с единствен кандидат доц. дпн Татяна Томова

Основание: вътрешен член на научно жури в съответствие със Заповед № РД 38-306 от 9.07.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ по конкурс за заемане на академична длъжност „професор“

1. Съответствие с изискванията на ЗРАСРБ

По обявения конкурс има единствен кандидат. Подадените документи за участие в конкурса са изчерпателни за формиране на оценка за съответствието на публикациите и професионалната дейност на кандидатката с минималните национални изисквания съгласно изменение на Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България от бр. 15 на ДВ от 19.02.2019 г. и допълнителните изисквания на СУ „Климент Охридски“, с последно изменение от 26.05.2021 г. Основавам се и на личните си впечатления от кандидата като ръководител на катедрата „Публична администрация“ в периода между 2012 - 2020 година, като колеги във Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Доц. Томова преподава в магистърска програма към специалност „Европеистика“ от 2012 година, която ръководя. Имам преки впечатления и история на съвместна колегиална работа с доц. Томова, което ми дава основа за по-цялостна оценка за преподавателската ѝ и академична дейност.

В конкурса Татяна Томова участва с един хабилитационен труд /монография „Процесът на политиките: управление, основано на стесненията“, една монография, която не е представена като основен хабилитационен труд, издадена през 2008 г., една студия, публикувана в редактиран колективен том, осем статии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране и в редактирани колективни толове. Публикациите¹ не са използвани в предходни процедури за заемане на академични длъжности и са след придобиване на научното звание „доцент“ през 2004 г. Татяна Томова има и издадена книга на базата на дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на политическите науки“ на тема „Българският път в социалната политика. История за прехода, който не свършва“. Публикациите са лично дела на автора и представят последователност и консистентност в областта на изследователските интереси в академичното ѝ развитие. Покриват се и изискванията за цитирания в монографии, колективни толове и нереферирани списания с научно рецензиране, както и изискванията по групата показатели, свързани с научно ръководство на успешно защитили докторанти (4), участие в национални и международни проекти и придобита степен „доктор на науките“. Трябва

---

¹ Не е ясно дали е генериран от системата „Авторите“ съгласно допълнителните изисквания на Софийския университет (чл 117/11 от Правилника на СУ) .

да се отбележи участието и приноса на Татяна Томова в ръководни органи на академичната общност като ръководител на катедра „Публична администрация“ за два мандата и заместник декан на Философския факултет.

След внимателно запознаване с документите за участие в конкурса заявявам категорично становището си, че кандидатката доц. Татяна Трифонова Томова отговаря на минималните задължителни изисквания по Чл. 26 от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „професор“ съгласно горесцитираните правилници.

2. Основни характеристики и приноси на хабилитационния труд

В становището си ще разгледам представения монографичен труд, тъй като смятам, че той в най-голяма степен показва достойнствата на кандидатката в конкурса за професор.

Хабилитационният труд /монография „Процесът на политиките: управление, основано на стесненията“ представлява задълбочено и иновативно изследване на процеса на политиките, което има за цел да приложи теорията за управлението на тесните места към процесите в областта на формирането и реализирането на политики. Въвеждането на тази перспектива при разглеждането на политическия цикъл е обосновано в контекста на един цялостен теоретичен контекст и извежда евристичния потенциал на тази теоретична перспектива за анализ на ограничения капацитет в различни вериги на политическия процес, извежда методи за идентифициране на тесните места, които могат да окажат възпиращо въздействие при осъществяването на политики или играят ролята на стопери при политическата имплементация. Така основният въпрос на монографията е свързан със степента, в която управлението на процеса на политиките предполага и изисква управленски решения адекватни за преодоляването на тесните места, които забавят или дори прекъсват процеса на реализацията им.

Първа глава представя теоретичния контекст за предприемането на представеното изследване в разграничението на управление чрез политики и управление на политики. Авторката аргументира тезата за процеса на политики като фактор за подобряване и стабилизиране на демокрацията с ефекта на сплотяване на групите с различни интереси и ценности посредством приложение на методи чрез участие. Акцентът върху науката за политиките извежда извод за това, че приложението на професионални методи на изработване на политики предполага познаване на общността, за която те се отнасят (с. 43). Прави се опит за проследяване на европейски практики в институционалната система на публичното управление на Европейския съюз (напр. бенчмаркинг и отворения метод на координация). Тезата за особеността на демокрацията, която прави политики, се нуждае от допълнителна обосноваване и изясняване в контекста на разбирането на политиките като временна организация. Разграничението между публичен мениджмънт и публични политики и приемането на управлението на политики като сходно на управлението на организация, както и идеята за процес в определението за политика представлява основа за фокуса на монографията към такива точки в процеса, които представляват заплаха за протичането му (с. 72).

Втора глава логично разглежда теории за процеса на политиките с цел експлициране на изследователската рамка, определена като „комбинирана“ от авторката (следвайки Сабатие, 2007). Прегледът на основните теоретични рамки води до извода за тяхното допълване

„независимо от понякога противоположните допускания, залегнали в основата им“ (с. 142), което оправдава тяхното комбиниране в разработената изследователска рамка за изследване на реалните процеси на политиките в съвременната българска среда. Смятам, че важно и ключово сред предпоставките на приложението на рамката е допускането (с. 153) за възможността за поява на нов участник и нарушаването вследствие на това на първоначалния допускан баланс в и между застъпническите коалиции (по Sabatier & Jenkins-Smith, 1988).

Трета глава е сърцевина на монографията с акцент върху процеса на политиките и възможността за забавяне, компрометиране и прекъсване в различни точки/места от осъществяването му. Следвайки рамката на изследването се представят етапите в управлението и открояването на проблеми, които могат да се подведат под термина „стеснение“, като се заема подход и терминология от оперативния мениджмънт. Този подход обосновава определението на понятието като „тези връзки между етапите в цикъла, при които процесът се забавя, прекъсва или пък се връща назад“ (с. 159). Те подлежат на специфично идентифициране в тясна връзка с общността, за която са предназначени политиките, тяхната вътрешна структурираност и динамиката на промяна на поведението както на групите, така и на свободните индивиди. Авторката настоява, че идентифицирането на тесните места/най-слабите брънки в процеса на политиките е част от цялостния процес на управление. Приетата теоретична рамка води до формулирането на типове стеснения: родови, които са с голяма степен на поява при всеки конкретен процес на политики, и стеснения, предизвикани от трайни неформални институции, които характеризират обществената среда на процеса на протичане на политики (напр. специфични български стеснения като отражение на българската среда). От значение според мен са специално трите типа стеснения, които са засегнати в трета глава, а именно стеснението „проблем – решение“, стеснението „решение – резултати“ и стеснението „резултат – оценка“, които отразяват ситуацията на обществено говорене за един проблем и включването му в политическия дневен ред, самото разбиране за това какво представлява резултат от политика и обществената оценка, от която зависи ефективността на политиката. Проследяват се факторите за появата на този тип стеснения, както и мерките за освобождаването ми като намаляване на забавянето или престоя в стеснението. Обосновано е твърдението, че основен фактор, който има потенциал да обърка всеки процес на политиките, е съществуващото предварително установено в обществените нагласи недоверие в политическата власт. В този смисъл е възможно да се компенсира това състояние на недоверие, но се изискват особени усилия. Монографията завършва с въпрос за това кой трябва да управлява процеса на политиките в контекста на политическо действие на наднационални съюзи, „объркана“ личностна идентификация, флуидност на колективите с реален потенциал за налагането на правила и променената държава, който в някаква степен остава отворен за по-нататъшна дискусия и изследване.

3. Оценка на приносите в останалите приложени публикации, представени за участие в конкурса

Самооценката за приносите, подготвена и предоставена от кандидатката, отразява постигнатото от нея в научното ѝ творчество, с което участва в този конкурс. Има последователност на прилагания подход в изследователската работа на Татяна Томова, което се демонстрира в очертаните важни приноси в теоретичен и практически план. Потвърждавам приноса за въвеждане на основни понятия в областта на публичните политики, които могат да

се използват като инструменти в теоретични и емпирични изследвания. Основната монография за участие в конкурса е потвърждение на това наблюдение като значителен брой от приносите, които авторката извежда, са видими именно в нея като например тезата за промяната на науката за администрацията вследствие на реализирането на политики и вследствие на промените във функционирането на демокрацията при засилваща се децентрализация. Съществен принос е и разработената изследователска рамка в монографията и от моя гледна точка теоретичното разглеждане на „стесненията“ в процеса на реализация на политики, тяхното разграничаване по типове и необходимите субекти/ агенти/ брокери за управление на политики и по-специално на най-тесните места в процеса на политиките.

Отбелязвам също, че последователното прилагане на изследователския подход и теоретичен интерес на Татяна Томова оформя и поредица от изследователски въпроси, които произтичат от последната ѝ монография и очертават ясно логическо продължение, което академичната общност в български контекст би очаквала с интерес.

Заклучение

След като се запознах обстойно и задълбочено с научните трудове, представени за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност “професор”, и познавайки преподавателската дейност и академично присъствие и авторитет на доц. Татяна Томова, изразявам убедено положителното си заключение за избора ѝ за “професор” по професионално направление 3.3. Политически науки (Публични и социални политики) във Философския факултет на Софийския университет “Св. Климент Охридски”.

14.10.2021

Изготвил становището:

(проф. Мария Стойчева)